

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 35/2025-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Arendackým, Železničiarska 13, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 35Ek/3951/2021 z 13. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 35Ek/3951/2021 z 13. augusta 2024 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 35Ek/3951/2021 z 13. augusta 2024 **z r u š u j e**.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 35/2025-11 z 30. januára 2025 ústavný súd prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením okresného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie

zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň si uplatňuje nárok na náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala pôvodne ako povinná v exekučnom konaní vedenom pred Okresným súdom Levice pod sp. zn. 11Er/1161/2009, ktoré bolo ukončené 21. októbra 2021 podľa zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoUNEK“) a oprávnená [REDAKOVANÉ] podala podľa § 9 ods. 1 tohto zákona nový návrh na vykonanie exekúcie na vymoženie 934,26 eur s príslušenstvom na základe exekučného titulu rozhodcovského rozsudku sp. zn. SR 04673/09 Stáleho rozhodcovského súdu zriadeného zriaďovateľom [REDAKOVANÉ] z 23. júna 2009, ktorá prebiehala pred okresným súdom pod sp. zn. 35Ek/3951/2021.

3. Sťažovateľka podala v lehote 15 dní po doručení upovedomenia o začatí exekúcie návrh na zastavenie exekúcie, v ktorom namietala, že medzi ňou a oprávnenou vznikol na základe zmluvy o úvere spotrebiteľský vzťah. Ďalej namietala neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu nedodržania jej písomnej formy, z čoho vyplýva aj nedostatok právomoci rozhodcovského súdu na vydanie exekučného titulu, a teda materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku, nedoručenie exekučného titulu do vlastných rúk, výšku vymáhaného nároku a jeho premlčanie.

4. Okresný súd uznesením z 19. augusta 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom návrh sťažovateľky na zastavenie exekúcie zamietol. Dospel k záveru, že v predmetnej veci nejde o spotrebiteľský, ale o obchodnoprávny vzťah, keďže ponuka úveru len na podnikateľský účel bola v zmluve dostatočne zreteľne vymedzená. Ani uvedenie identifikačného čísla či označenie sťažovateľky ako živnostníčky nepovažoval za čisto formálne, keďže je uvedené v zreteľnom označení zmluvných strán. Preto sa naň nevzťahuje osobitná ochrana. V prípade obchodnoprávných vzťahov nepatrí do právomoci exekučného súdu skúmanie platnosti rozhodcovskej doložky ani právomoci rozhodcovského súdu. Exekučný súd skúmal len formálnu stránku exekučného titulu a nezistil žiadne nedostatky. V súvislosti s doručovaním exekučného titulu okresný súd konštatoval, že sťažovateľka nenamietala jeho nedoručenie v rámci starej exekúcie, preto nemal dôvod pochybovať o správnosti údajov zapísaných na doložke právoplatnosti a vykonateľnosti. Zároveň zistil, že sťažovateľka podala v starej exekúcii námietky, ktorými sa domáhala zastavenia exekúcie z dôvodu, že ide o spotrebiteľský vzťah, a z dôvodu nedostatku RPMN v zmluve o úvere. Okresný súd Levice dospel k záveru, že o spotrebiteľský vzťah nejde. Následne sa okresný súd vyjadril k elektronickej forme predloženia exekučného titulu oprávneným, k sťažovateľkou namietaným vykonaným úhradám a k námietke premlčania vymáhaných nárokov.

5. Proti tomuto uzneseniu sťažovateľka podala sťažnosť, v ktorej okrem iného výslovne žiadala, aby v prípade pochybností o spotrebiteľskom charaktere zmluvného vzťahu okresný súd vykonal dokazovanie vo vzťahu k formulárovej zmluve. Sťažnosť okresný súd napadnutým uznesením vydaným sudcom ako nedôvodnú zamietol. Uznesenie Okresného súdu Levice sp. zn. 11Er/1161/2009 z 24. apríla 2012 o zamietnutí námietok a návrhu na zastavenie exekúcie potvrdené uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 8CoE/14/2014-80 z 31. marca 2014 vydané v rámci starej exekúcie založilo podľa okresného súdu prekážku *res iudicata*, pokiaľ ide o posúdenie charakteru právneho vzťahu medzi oprávnenou a sťažovateľkou ako obchodnoprávneho (nie spotrebiteľského), ktorá bráni opätovnému posudzovaniu a rozhodnutiu o tejto otázke, preto nepristúpil ani k navrhovanému dokazovaniu. Zopakoval, že exekučný súd nie je v prípade iného

než spotrebiteľského rozhodcovského konania oprávnený skúmať právomoc rozhodcovského súdu z dôvodu neplatnosti rozhodcovskej doložky. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 31. augusta 2024.

6. Exekučné konanie bolo skončené 13. januára 2025 podľa § 61o ods. 3 Exekučného poriadku doručením upovedomenia o ukončení exekúcie z dôvodu vymoženía nároku oprávnenej a trov exekúcie okresnému súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka považuje za arbitrárnu argumentáciu okresného súdu, ktorý vyhodnotil jej námietku, že exekučný titul nenadobudol právoplatnosť ani vykonateľnosť len preto, že na písomnom vyhotovení exekučného titulu sa nachádza doložka právoplatnosti a vykonateľnosti a že túto námietku v predchádzajúcom exekučnom konaní nevzniesla. Vzhľadom na význam prípadného nedoručenia exekučného titulu a jednoduchú možnosť preukázať doručenie listinnými dôkazmi zo strany rozhodcovského súdu nepovažuje tento záver okresného súdu za ústavne konformný.

8. Ďalej sťažovateľka namieta, že v priebehu exekúcie nebolo bezpečne preukázané, že pri uzatváraní zmluvy konala v rámci svojej podnikateľskej činnosti. Sťažovateľka bola v zmluve označená aj ako fyzická osoba – nepodnikateľ. V súlade s § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad pre spotrebiteľa priaznivejší. Dôkazné bremeno na preukázanie poskytnutia úveru na výkon podnikania ťaží oprávnenú, tá svoju dôkaznú povinnosť nespĺnila. Okresný súd nesprávne posúdil spotrebiteľský charakter právneho vzťahu. Samotné uvedenie účelu poskytnutia úveru na výkon podnikania jednoznačne nepreukazuje skutočný účel poskytnutia úveru. Podľa sťažovateľky záver predchádzajúceho exekučného súdu o povahe právneho vzťahu medzi sťažovateľkou a oprávnenou mal význam iba pre danú starú exekúciu, hoci išlo o rovnaký exekučný titul. Exekučný súd je v rámci každej exekúcie povinný skúmať náležitosti exekučného titulu a prípustnosť exekúcie v plnom rozsahu. Ak okresný súd odmietol preskúmať povahu právneho vzťahu medzi účastníkmi exekučného konania z dôvodu, že bol preskúmaný v inom exekučnom konaní, odňal tým sťažovateľke možnosť konať pred súdom.

9. Podľa sťažovateľky sa okresný súd nevysporiadal s nulitou exekučného titulu z dôvodu neexistencie právomoci rozhodcovského súdu na rozhodovanie sporov medzi sťažovateľkou a oprávnenou. Rozhodcovská zmluva nebola platne dohodnutá aj v prípade, ak by bol tento vzťah obchodnoprávny. Zmluva o úvere neobsahovala informáciu o riešení prípadných sporov v rozhodcovskom konaní. Odkazovala iba na všeobecné podmienky poskytnutia úveru. Rozhodcovská doložka je obsiahnutá iba v bode 14 podmienok, preto je podľa sťažovateľky neplatná pre nedodržanie písomnej formy (absencia podpisov oboch zmluvných strán) (2Cdo/245/2010).

III.

Vyjadrenie okresného súdu a zúčastnenej osoby

10. Okresný súd vo svojom vyjadrení prostredníctvom zákonnej sudkyne v prvom rade pripomenul princíp subsidiarity a skutočnosť, že sťažovateľka v sťažnosti podanej proti rozhodnutiu vyššieho

súdneho úradníka nenamietala doručovanie exekučného titulu ani premlčanie či vykonané úhrady. Celá sťažnosť smerovala len k nesprávosti posúdenia charakteru vzťahu založeného zmluvou o úvere ako nespotrebitel'ského, a preto bol predmetom posúdenia v sťažnostnom konaní len tento charakter vzťahu medzi oprávneným a sťažovateľkou a od neho sa odvíjajúce námietky neplatnosti rozhodcovskej doložky a nedostatku právomoci rozhodcovského súdu na vydanie exekučného titulu. Okresný súd zotrúva na názore, že vzťah medzi oprávnenou a sťažovateľkou už bol posúdený právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Levice a toto rozhodnutie založilo prekážku *res iudicata*. Za vec samu sa v exekučnom konaní považuje nárok uplatnený iniciátorom, pričom ním môže byť aj povinný v tzv. incidenčných sporoch. Okresný súd Levice hmotnoprávne posúdil, že sťažovateľka uzavrela s oprávneným zmluvu o úvere v postavení podnikateľa a na účely podnikania. Ak s týmto posúdením sťažovateľka nesúhlasila, mala proti nemu podať riadne a včas opravný prostriedok, čo neurobila (jej odvolanie bolo odmietnuté). Zároveň nedošlo k zmene žiadnych skutkových ani právnych okolností, preto záver Okresného súdu Levice nie je možné prehodnotiť v neskoršom exekučnom konaní. Obrana sťažovateľky v starej i novej exekúcii sledovala rovnaký cieľ, zastavenie exekúcie z dôvodov založených na uplatnení ochrany spotrebiteľa. Zároveň len v prípade spotrebiteľ'ských zmluvných vzťahov (čo nie je prípad sťažovateľky) je exekučný súd oprávnený skúmať právomoc rozhodcovského súdu a dôvody neplatnosti či neexistencie rozhodcovskej doložky (I. ÚS 265/2020, II. ÚS 395/2019, III. ÚS 148/2020, IV. ÚS 139/2021). Sťažovateľka sa tak ochrany mohla domáhať len podaním námietky nedostatku právomoci podľa § 21 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov alebo žalobou o zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 tohto zákona.

11. Zúčastnená osoba (oprávnená v napadnutom exekučnom konaní) súhlasí s rozhodnutiami okresného súdu a žiada, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel. Sťažovateľka sa jednoznačne identifikovala v zmluve o úvere ako podnikateľ a poskytnutie úveru spojila na účel výkonu svojho podnikania. Polemizuje s judikatúrou ústavného súdu, ktorú sťažovateľka uviedla v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka (nie v ústavnej sťažnosti) a cituje z rozhodnutí I. ÚS 26/2014 a I. ÚS 261/2016. K námietke nedoručenia exekučného titulu pripomína, že ju sťažovateľka neuplatnila v starej exekúcii.

12. Sťažovateľka možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniam odporcu ani zúčastnenej osoby do prerokovania jej ústavnej sťažnosti nevyužila.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

14. Ústavný súd považuje za podstatnú námietku sťažovateľky o odňatí jej možnosti konať pred súdom v dôsledku nepreskúmania povahy právneho vzťahu medzi účastníkmi exekučného konania z dôvodu, že bol preskúmaný v inom exekučnom konaní. Kľúčovým problémom pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti je tak zodpovedanie otázky, či je exekučný súd

oprávnený (prípadne povinný) na základe návrhu sťažovateľky (povinnej) „opätovne posúdiť“ spotrebiteľský charakter uzatvorenej úverovej zmluvy napriek tomu, že exekučný súd v starej exekúcii vyhodnotil vzťah medzi oprávneným a sťažovateľkou ako nespotebiteľský.

15. Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02) súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností, ktoré vyplývajú priamo zo zákona.

16. Z napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o zamietnutí jej návrhu na zastavenie exekúcie, vyplýva, že okresný súd považoval pre posúdenie charakteru právneho vzťahu medzi oprávneným a sťažovateľkou založeného zmluvou o úvere za rozhodujúce uznesenie Okresného súdu Levice sp. zn. 11Er/1161/2009 z 24. apríla 2012 a uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 8CoE/14/2014-80 z 31. marca 2014, keďže založili prekážku *res iudicata*, ktorá bráni opätovnému rozhodnutiu o otázke povahy zmluvného vzťahu v aktuálnom exekučnom konaní. Preto okresný súd nemohol námietku sťažovateľky, že malo ísť o spotrebiteľský vzťah, opätovne posudzovať. Rozhodnutia sa nadobudnutím právoplatnosti stali záväznými a účastníci konania sú povinní ich rešpektovať. Exekučný súd ako orgán verejnej moci je taktiež viazaný právnym posúdením veci (charakteru zmluvného vzťahu), pretože sa týka tej istej veci a táto otázka bola medzi (tými istými) účastníkmi konania definitívne vyriešená (bod 26 napadnutého uznesenia). Okresný súd Levice ustálil charakter predmetnej zmluvy na základe jej obsahu s ohľadom na to, že ju sťažovateľka uzavrela pod svojim obchodným menom, prideleným identifikačným číslom a miestom podnikania a zároveň obsahuje osobitné podpísané prehlásenie sťažovateľky, že finančné prostriedky sú poskytnuté na výkon podnikania (porov. bod 25 napadnutého uznesenia).

17. Medzi základné princípy procesného práva patrí aj princíp *ne bis in idem*, v zmysle ktorého nie je možné rozhodovať o tej istej veci dvakrát. Tento princíp je v sporovom konaní vyjadrený v prekážke *res iudicata*. V prípade tejto prekážky ide o jednu z najprísnejšie uplatňovaných zásad procesného práva, a to aj na úkor prípadného porušenia ustanovení hmotnoprávných.

18. Zohľadňujúc okolnosti prejednávanej veci, primárne skutočnosť, že napadnuté konanie je konaním exekučným, ústavný súd uvádza, že prekážka rozhodnutej veci by sa v tomto konaní mala posudzovať primerane k jeho špecifikám, keďže sa v mnohých aspektoch odlišuje od základného (nachádzacieho) sporového konania. Odborná verejnosť pomerne zhodne konštatuje, že v exekučnom konaní „prekážku rozsúdenej veci treba chápať značne zúžene“. Toto vyjadrenie však nebráni záveru, že na priebeh exekučného konania takisto musia byť splnené základné procesné podmienky vrátane neexistencie prekážky *rei iudicatae* (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 934.).

19. Podľa § 161 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) je súd v každom štádiu povinný *ex offico* skúmať procesné podmienky konania, jednou z nich je aj negatívna podmienka konania spočívajúca v prekážke veci rozsúdenej (*res iudicata*), ktorá je upravená vo všeobecnom procesnom predpise, konkrétne v § 230 CSP. Exekučný poriadok neobsahuje osobitnú úpravu, preto pri subsidiárnom použití Civilného sporového poriadku (§ 200 Exekučného poriadku)

je povinnosťou exekučného súdu zastaviť exekučné konania po zistení existencie prekážky právoplatne rozhodnutej veci (IV. ÚS 211/2023). Takouto prekážkou je nepochybne uznesenie, ktorým súd exekúciu zastavil (uznesením o zamietnutí návrhu na zastavenie exekúcie sa konanie nekončí).

20. Napadnuté konanie sa začalo na základe opätovného návrhu oprávneného na vykonanie exekúcie podľa § 9 ods. 1 ZoUNEK. Ústavný súd už vyslovil, že ZoUNEK ani Exekučný poriadok neobsahujú žiadne ustanovenia, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že nový návrh na vykonanie exekúcie nemôže exekučný súd posúdiť inak a nepreskúmať exekučný titul. Konkrétne posúdiť rozhodcovský rozsudok tak, ako mu to ukladá § 53 ods. 3 písm. f) bod 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak sa exekúcia má vykonať na podklade rozhodcovského rozhodnutia vydaného v spotrebiteľskom spore a spotrebiteľská rozhodcovská zmluva nespĺňa podmienky podľa osobitných predpisov. Účelom zákona o starých exekúciách bolo zastaviť jasne vymedzený okruh exekučných konaní. Z toho však nemožno vyvodiť, že nové návrhy na vykonanie exekúcie na podklade starých exekučných titulov by boli vyňaté z procesu ich posúdenia v prípade, ak sa oprávnený rozhodol podať opätovný návrh na vykonanie exekúcie (porov. III. ÚS 106/2022).

21. Na skutkové okolnosti, keď bola rozhodcovská doložka v roku 2012 posúdená súdom (v starej exekúcii, pozn.) ako platná a pri rovnakom skutkovom stave a ustanovení zákona bola v ústavnou sťažnosťou napadnutom rozhodnutí posúdená ako neplatná, ústavný súd reagoval konštatovaním, že zmena výkladu právnych noriem súdmi je dôsledkom vývoja rozhodovacej činnosti, ktorý sa prirodzene spája so zmenami už prijatých záverov. Tak ako nie sú nemenné právne predpisy, rovnako judikatúra môže podliehať zmenám. Porušenie princípu právnej istoty v tejto súvislosti nemožno vyvodiť ani z toho, že v prípade sťažovateľky išlo o posúdenie rovnakého skutkového stavu rovnakými ustanoveniami zákona, keďže k tomu došlo v novom exekučnom konaní na návrh sťažovateľky. Na tom nič nemení ani to, že tento návrh bol vyvolaný legislatívnym zásahom, ktorý viedol k zastaveniu starej exekúcie (III. ÚS 106/2022).

22. Ústavný súd napokon aj v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 594/2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľky (zúčastnenej osoby v prejednávanej veci), v ktorej namietala posúdenie otázky spotrebiteľského charakteru právneho vzťahu v novej exekúcii za nezmeneného skutkového a právneho vzťahu diametrálne odlišne ako okresný súd v starej exekúcii (kde bol učinенý záver o nesporebiteľskej povahe zmluvy, pozn.), odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Upriamil pozornosť na to, že okresný súd v (predchádzajúcom, pozn.) uznesení neskúmal, či rozhodcovská zmluva, na základe ktorej založil svoju právomoc rozhodcovský súd, nebola neprijateľnou zmluvnou podmienkou znevýhodňujúcou spotrebiteľa. Keďže takáto zmluvná podmienka nebola v uznesení okresného súdu podrobená testu neprijateľnosti, generovala sa tým možnosť ďalšieho súdneho prieskumu jej prijateľnosti. Z uvedeného dôvodu boli mestský súd a následne odvolací krajský súd oprávnení a zároveň povinní sa v napádanom uznesení vysporiadať s tým, či táto zmluvná podmienka je alebo nie je neprijateľná.

23. V predmetnej veci rezonuje rozpor medzi sťažovateľkou a okresným súdom týkajúci sa dôvodnosti aplikácie ochrany spotrebiteľa. Ústavný súd preto pripomína, že vznik členstva Slovenskej republiky v Európskej únii tkvie okrem iného aj v dobrovoľnom vzdaní sa časti suverenity štátu v prospech Európskej únie. Ide pritom aj o časť suverenity pri všeobecne záväznom regulovaní spoločenských vzťahov. To jednoznačne vyplýva z druhej vety čl. 7 ods. 2 ústavy.

Preto Národná rada Slovenskej republiky síce zostáva stále jediným vnútroštátnym zákonodarným orgánom (čl. 72 ústavy), nie však jediným orgánom oprávneným normovať obsah spoločenských vzťahov na úrovni zákonnej sily. Za určitých okolností teda slovenské orgány aplikujúce právo (aj súdy) musia skúmať nielen vôľu zákonodarcu, ale aj vôľu újného tvorcu zodpovedajúcej právnej regulácie, ktorá je z hľadiska právnej relevancie úpravy správania subjektov práva v právnych vzťahoch postavená na roveň, ba niekedy aj nad vôľu zákonodarcu. Formulovaná požiadavka má svoj základ v samotnej ústave, ktorá v čl. 144 ods. 1 sudcom pri rozhodovaní nepredpisuje len viazanosť zákonom ako kvalifikovaným výsledkom realizácie vnútroštátnej zákonodarnej moci, ale aj viazanosť ústavou (teda i jej čl. 7 ods. 2) i samotnou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 ústavy (III. ÚS 666/2016, ZNaU 50/2016).

24. Z čl. 291 ods. 1 a čl. 169 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a čl. 6 a 7 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica“) možno abstrahovať princíp zvýšenej súdnej ochrany spotrebiteľa. Súdom členských štátov Únie bolo k naplneniu tohto cieľa zverené oprávnenie skúmať povahu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách z úradnej moci. Nevyhnutným predpokladom zabezpečenia efektívnej ochrany spotrebiteľa je aktívny prístup k využívaniu onoho oprávnenia. Vo veci konajúci súd je preto dotknuté vnútroštátne právo povinný interpretovať a aplikovať eurokonformným spôsobom (porovnaj napr. Ústavný súd Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1996/13) (I. ÚS 382/2022).

25. Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) sa v rozsudku z 26. januára 2017 vo veci C-421/14 Banco Primus okrem iného zaoberal otázkou španielskeho súdu, či nevyhnutnosť nahradiť formálnu rovnováhu, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami dodávateľa a spotrebiteľa, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť, núti vnútroštátny súd preskúmať *ex offico* nekalú povahu podmienok zmluvy, ktorá už bola predmetom takéhoto preskúmania z pohľadu smernice v rámci konečného súdneho rozhodnutia, a to napriek vnútroštátnym procesným pravidlám, ktoré vykonávajú zásadu právnej sily rozhodnutej veci.

26. Súdny dvor, pripomínajúc dôležitosť zásady právnej sily rozhodnutej veci (bod 46 rozsudku) a uznávajúc, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna (bod 47 rozsudku) zdôraznil, že podmienky stanovené vnútroštátnymi právami, na ktoré odkazuje čl. 6 ods. 1 smernice, nemôžu ohroziť podstatu práva, ktoré majú spotrebiteľia na základe tohto ustanovenia, a to nebyť viazaný podmienkami považovanými za nekalé (bod 51 rozsudku). Na základe uvedeného konštatoval, že smernica sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnemu pravidlu, ktoré zakazuje vnútroštátnemu súdu preskúmať *ex offico* nekalú povahu podmienok zmluvy, *ak sa už rozhodlo o zákonnosti všetkých podmienok tejto zmluvy z pohľadu tejto smernice v rozhodnutí s právnou silou rozhodnutej veci*. Naopak, v prípade existencie jednej alebo viacerých zmluvných podmienok, ktorých prípadne nekalá povaha *ešte nebola preskúmaná počas predchádzajúceho súdneho preskúmania spornej zmluvy, ktoré sa skončilo vydaním rozhodnutia s právnou silou rozhodnutej veci*, sa má smernica vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý pravidelne rozhoduje v sporoch spotrebiteľov v rámci incidenčnej námietky, má povinnosť posúdiť na návrh účastníkov konania alebo *ex offico*, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, ich prípadne nekalú povahu.

27. Podľa ústavného súdu (čo napokon možno vyvodit' už aj z jeho rozhodnutia vo veci II. ÚS 594/2024) je vyslovený názor Súdneho dvora v okolnostiach prejednávanej veci uplatniteľný

aj v prípade spornosti samotnej spotrebiteľskej povahy úverovej zmluvy. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia a najmä z citácie uznesenia Okresného súdu Levice nesporne vyplýva, že tento nepreskúmal prípadnú nekalú povahu žiadnej z podmienok úverovej zmluvy práve v dôsledku jej (predbežného) posúdenia ako zmluvy nespotebiteľskej.

28. V tejto súvislosti ústavný súd dopĺňa, že o prekážku právoplatne rozhodnutej veci nejde v prípadoch, ak súd určitú otázku v konaní posúdil prejudiciálne. Prejudiciálna otázka a jej posúdenie nesmie byť nikdy poňaté do výroku súdneho rozhodnutia, a keďže výrok súdneho rozhodnutia je jedinou časťou rozsudku, ktorá nadobúda právoplatnosť, prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 933.).

29. Podľa názoru ústavného súdu dôvodom na vzbudenie pochybností okresného súdu o (ne)spotrebiteľskom charaktere vzťahu medzi oprávneným a sťažovateľkou už pri samotnom rozhodovaní o novom návrhu oprávneného na vykonanie exekúcie je aj skutočnosť, že k formálnemu podnikateľskému označeniu osoby, ktorá vstupuje do záväzkov s dodávateľom, a k praktikám dodávateľov, ktorí spotrebiteľa *de iure* zbavujú právnej ochrany, sa vyjadruje aj odborná literatúra a reflektuje na ňu aj judikatúra ústavného súdu aj najvyššieho súdu.

30. Veritelia finančných služieb vyvinuli početné modely a techniky vymedzenia a zachytenia účelu úveru, ktorých cieľom bolo dosiahnuť vyhlásenie spotrebiteľa o tom, že účel zmluvy a poskytovanej služby sa spája s konaním osoby vo sfére predmetu jej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (napr. inštruovanie obchodných zástupcov, aby všetci dlžníci v spotrebiteľských zmluvách ako účel vyznačovali podnikanie, povolanie, zamestnanie, inú obchodnú činnosť a pod., resp. výslovné vypísanie účelu úveru alebo vyhlásenie o tom, že účelom poskytnutia úveru je výplata jeho podnikateľských záväzkov, výplata miezd zamestnancov a pod.). Všetky uvedené praktiky predstavujú nekalé konanie ingerujúce do autonómie osoby spotrebiteľa s negatívnym následkom smerujúcim k zbaveniu jeho spotrebiteľskej ochrany. Žiadna z uvedených praktík však v konečnom dôsledku neprivodzuje relevanciu tohto nekalého konania, ktorá by akýmkoľvek spôsobom mohla ovplyvniť skutočný spotrebiteľský štatút osoby. Na tento účel je totiž potrebné vychádzať z tzv. skutočného účelu zmluvy, ktorým nie je, resp. nemusí byť účel formálne v zmluve deklarovaný. Skutočný účel zmluvy musí byť medzi stranami a osobitne pred decíznym orgánom preukázaný hodnoverne do tej miery, že nemôžu byť pochybnosti o tom, či osoba poskytnutý úver skutočne použila na záväzky v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti, alebo či prostriedky použila na osobné účely. Iba v prípade jasného preukázania existencie skutočného účelu zmluvy, a teda i záväzku možno jednoznačne ustáliť, či ide alebo nejde o spotrebiteľský vzťah (porov. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 529.)

31. Samotný štatút podnikateľa nevyklučuje spotrebiteľskú ochranu. Je potrebné vychádzať z tzv. skutočného účelu zmluvy, ktorým nie je, resp. nemusí byť účel formálne v zmluve deklarovaný. Iba v prípade jasného preukázania existencie skutočného účelu zmluvy, a teda i záväzku možno jednoznačne ustáliť, či ide alebo nejde o spotrebiteľský vzťah. V každom konaní, ktorého predmetom budú práva a povinnosti spotrebiteľa, ak bude súčasne spochybňovaný jeho štatút, bude povinnosťou dodávateľa preukázať, že spotrebiteľ konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo

podnikateľskej činnosti (porov. 6Cdo/146/2023). Dôkazná povinnosť dodávateľa plynie z povinnosti odbornej starostlivosti a je potvrdená aj skutočnosťou, že celý proces kontraktácie ovláda dodávateľ. Ak teda dodávateľ v každom jednom spornom prípade za použitia prostriedkov známych pre dôkazné konanie neunesie dôkazné bremeno preukázania štatútu nespotebiteľ'a, bude sa mať za to, že osoba je vždy spotrebiteľ'om, ktorému patrí spotrebiteľ'ská právna ochrana (porov. I. ÚS 232/2023).

32. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie o zamietnutí sťažnosti sťažovateľ'ky proti uzneseniu o zamietnutí jej návrhu na zastavenie exekúcie, odôvodnené nemožnosťou okresného súdu opätovne posúdiť, či vzťah založený úverovou zmluvou má alebo nemá povahu spotrebiteľ'ského vzťahu z dôvodu prekážky rozhodnutej veci, v teste ústavnosti neobstálo. Okresný súd podľa názoru ústavného súdu nedostatočne zohľadnil povinnosť eurokonformného výkladu príslušných ustanovení exekučného poriadku (v spojení s CSP) a jeho uznesenie, resp. záver o existencii prekážky *res iudicata*, sa tak dostalo do rozporu s (citovanou) judikatúrou ústavného súdu a Súdneho dvora. Svojím postupom neučinil za dost' požiadavke efektívnej ochrany spotrebiteľ'a, ktorý je, spočívajúc v princípe rovnosti zbraní, súčasťou základného práva na súdnu ochranu. Tým teda došlo z jeho strany k zásahu do základného práva sťažovateľ'ky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrok tohto nálezu).

33. Vo vzťahu k námietke formulovanej v bode 7 tohto nálezu ústavný súd v zhode s vyjadrením okresného súdu konštatuje, že nebola predmetom sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, a preto nebol dôvod, aby sa k nej okresný súd v napadnutom uznesení vyjadroval.

34. Na argumentáciu sťažovateľ'ky o neplatnosti rozhodcovskej doložky aj v prípade, ak by bol vzťah medzi ňou a oprávneným obchodnoprávnym, okresný súd reagoval v odôvodnení napadnutého uznesenia priliehavým odkazom na judikatúru ústavného súdu (bod 27 napadnutého uznesenia).

35. Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, vzhľadom na vyhovie ústavnej sťažnosti ústavný súd napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Návrhu sťažovateľ'ky, aby mu zároveň vec vrátil na ďalšie konanie, nebolo možné vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu), keďže exekučné konanie bolo 13. januára 2025 skončené.

36. K zrušeniu napadnutého uznesenia obsahujúceho názor o nespotebiteľ'skej povahe zmluvného vzťahu medzi účastníkmi exekučného konania ústavný súd pristúpil aj z dôvodu v odbornej literatúre sa vyskytujúceho názoru o nemožnosti prehodnotenia záveru exekučného súdu o neexistencii dôvodu zastavenia exekúcie tvrdeného povinným v návrhu na zastavenie exekúcie v inom súdnom konaní (porov. Števček, M., Kotrecová, A., Tomašovič, M., Molnár, P. a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 3. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2018. s. 370.).

V.

Trovy konania

37. Ústavný súd priznal sťažovateľ'ke náhradu za dva právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti v roku 2024. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2024 v zmysle § 11 ods. 3 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 343,25 eur. Takto stanovená odmena

spolu s režijným paušálom 2 x po 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 713,96 eur za dva úkony uskutočnené v roku 2024, zvýšenú o 20 % DPH spolu 856,75 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu